

Milieucafé Tilburg

Nachtuniversiteit 1 oktober 2015: Een beter milieu begint bij jezelf

Het is de droom van veel mensen: overstappen van olie en gas, de fossiele brandstoffen, naar volledig duurzame bronnen als zonne-energie en windenergie. Die droom is ook terug te vinden in beleid van verschillende overheden. Zo wil gemeente Tilburg in 2045 klimaatneutraal zijn, net als andere grote Brabantse steden.

De praktijk is weerbarstig. Op gebied van energiebesparing zijn stappen gezet, maar echt vlotten wil het niet met de klimaatdoelstellingen van de overheid. Kan dat anders? Deze vraag bespreken we vanavond met drie experts.

Milieuconoom **Daan van Soest** is hoogleraar duurzaamheid aan Tilburg University en werd twee jaar geleden directeur TSC, Tilburg Sustainability Center. Hij is gespecialiseerd in hergebruik van natuurlijke bronnen, milieubeleid, de economie van behoud van biodiversiteit, de economie van energiegebruik en klimaatverandering.

Saskia Lavrijssen startte één maand geleden als hoogleraar Economic Regulation and Market Governance of Network Industries. Lavrijssen is gespecialiseerd in regulering energiemarkt en de watersector én in Europees recht, mededingingsrecht, energierecht, economische regulering en publiekrecht.

De derde en laatste gast, **Pieter Biemans**, is misschien wel dé grootste expert op het gebied van milieu en energie in Tilburg. Hij is programmamanager klimaat en energie bij de gemeente Tilburg, de gemeente die hij al decennia dient.

De weg naar 2045

Presentator Michel Jehae vraagt onze gasten allereerst hoe goed Tilburg op weg is met het behalen van haar klimaatneutraal-doelstellingen.

“De echte CO2-daling is nog vrij minimaal”, aldus Pieter Biemans. Het doel is om in 2045 honderd procent duurzaam te zijn, niet alleen klimaatneutraal maar ook klimaatbestendig. Dit is een kwestie van tientallen jaren. Er zit een lichte beweging in maar de grote doorbraak laat nog op zich wachten. Wel worden er al de nodige kleine stappen gezet. In dit kader toont Biemans een folder van het nieuwe lokale Energiebedrijf: duurzame energie, geproduceerd in Tilburg, kan nu worden gekocht bij deze lokale energiecorporatie.

Volgens Daan van Soest is 2045 als ‘stip op de horizon’ te overzien. Weliswaar is het een enorme uitdaging om de doelstelling te behalen, maar het is goed dat Tilburg dit ijkpunt heeft gesteld. Hierdoor is het proces namelijk aangejaagd. Zo heeft Breda al lager ‘geboden’ en aangegeven in 2044 klimaatneutraal te willen zijn. Sommige gemeenten zetten zelfs in op 2020. Vóór die tijd moet er nog de nodige machinerie (zoals zonnepanelen) worden gecreëerd om van de fossiele brandstoffen af te kunnen komen.

Saskia Lavrijssen vindt het belangrijk dat op de een of andere manier wordt vastgelegd dat de staat haar verplichtingen nakomt op het vlak van klimaatneutraal handelen. Het Nationaal Energieakkoord loopt maar tot 2023. Ze pleit daarom voor een soort regeringscommissaris of commissariaat voor klimaatverandering ten behoeve van een consistent klimaatbeleid.

Meer beweging

De hoofdlijn lijkt kortom te zijn: mooie ambitie, maar er mag nog een schepje bovenop. Hoe kunnen we meer beweging in dit proces krijgen?

Biemans vindt dat het Tilburgse klimaatprogramma 2009-2012 twee belangrijke stappen bevatte: het Klimaatbureau, dat Tilburgers helpt om samen energie te besparen, en MOED (de Midden-Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij voor Energie en Duurzaamheid). Hij benadrukt dat maatregelen vanuit de overheid alleen niet voldoende zijn, je hebt ook en zelfs juist de burgers nodig. De overheid kan burgers en het bedrijfsleven wel bij elkaar brengen, want deze kracht en kennis zijn er in Tilburg beslist. Er zijn hier immers vijf energiecorporaties, de nodige bedrijven, vele betrokken burgers.

Saskia Lavrijssen vindt dat de lokale energiecorporaties moeten streven naar zelfvoorziening, deze ontwikkeling staat nog in de kinderschoenen. Nu is men nog te veel afhankelijk van de grotere corporaties als Essent.

Daan van Soest noemt de vergroening van het belastingstelsel als een essentiële ontwikkeling om grotere stappen te zetten op duurzaamheidsvlak. “Het subsidiëren van het milieu is goed, maar de belastende activiteiten moeten ook zwaarder belast worden.” Op nationaal niveau noemt hij het voorbeeld van de ‘Postcoderoos’, waarbij lokale duurzaamheidsinitiatieven (met name op het gebied van zonnepanelen) worden gericht op burgers met dezelfde postcode. In Tilburg is op de daken van Fuji de nodige ruimte om zonnepanelen te plaatsen, maar voor Fuji zelf is dit niet aantrekkelijk. Voor de Tilburgse burgers echter wel, en daarom is het zaak om een constructie te bedenken om dat rond te krijgen.

Het opslaan van duurzame energie blijkt soms nog lastig. Het bedrijf Tesla, waarvan een vestiging in Tilburg ligt, specialiseert zich hierin. Kan dit bedrijf ons wellicht helpen bij het opschalen van onze

klimaatambities? Pieter Biemans denkt van wel. Hij stelt voor om in gesprek te treden met Tesla en een aantal plekken in de stad te zoeken waar de accu als showcase kan worden geïnstalleerd, bijvoorbeeld op wijkniveau. Daan van Soest benadrukt hierbij dat de vraag en het aanbod van energie in evenwicht dienen te zijn, anders loop je bij het gebruik van duurzame energie risico's op blackout. Indien je op wijkniveau duurzame energie wilt toepassen, dien je vooraf vraag en aanbod af te stemmen.

Naast elektriciteit is warmte ook een belangrijke factor bij een klimaatneutrale stad, zegt Pieter Biemans. In 2050 wil de provincie Noord-Brabant 800.000 nul-op-de-meter-woningen in Brabant hebben staan. Momenteel is het nog erg duur om de oude woningen te renoveren. De verwachting is dat deze kosten gaandeweg omlaag gaan, bijvoorbeeld door bedrijven en burgers geïnteresseerd te krijgen en samen naar goedkopere oplossingen te streven. In de tussentijd zijn er nog veel bestaande woningen die van stadsverwarming afhankelijk zijn; dit netwerk dient nog verduurzaamd te worden.

Vanuit de zaal komt de vraag of de nul-op-de-meter-woningen niet gevoelig zijn voor misbruik of verkeerd gebruik door de bewoners. Volgens Saskia Lavrijssen worden de slimme energiemeters in de toekomst alleen maar slimmer; er komt zo steeds meer informatie over het energiegebruik van bewoners. Met financiële prikkels kan de gebruiker dan ook worden aangemoedigd om zijn gedrag te verbeteren.

Onderwijs

Presentator Michel Jehae wil weten wat de universiteit kunnen betekenen in de weg naar 'Tilburg Klimaatneutraal'.

Daan van Soest merkt terzijde op dat de universiteit best nog wat meer zonnepanelen zou mogen plaatsen. Het belangrijkste vindt hij echter dat alle initiatieven die 'de voorlopers' op het gebied van klimaatneutraal handelen hebben ontplooid ook worden opgepakt door een tweede golf van Nederlanders die er mee aan de slag gaat. Het is echter lastig om die tweede, grotere golf te bereiken. Middels verschillende disciplines (economisch, psychologisch, sociologisch) wordt gezocht naar manieren om deze mensen aan te spreken. Saskia Lavrijssen beaamt dat er nog te weinig aandacht is geweest voor de positie van de burger/consument, zodat deze zich betrokken voelt. Belangrijk is hierin om de vraag te stellen: 'Wat zou mij als consument motiveren?'

Pieter Biemans vindt dat er op het vlak van duurzaamheid van alles moet worden uitgetest. Daarbij zullen er ook plannen mislukken, maar als stad moeten we niet bang zijn om te falen, daar leer je nog het meeste van. Daan van Soest erkent dat toeval en geluk een enorme rol spelen bij succes. Hij pleit voor een gestructureerde manier om uit te testen welke plannen werken.

Onderzoeksplan

Dit Milieucafé is kick-off voor studentenlabs die onderzoeksvragen gemeente gaan onderzoeken. In de zaal zitten zelfs een paar studenten die met dit onderwerp aan de slag gaan. Hebben de drie gasten nog onderzoeksvragen voor de studenten?

Daan van Soest wil weten hoe we mensen meekrijgen en hoe we de 'sense of urgency' van het halen van de klimaatdoelstellingen aan hen overbrengen. Saskia Lavrijssen is vooral benieuwd naar welke barrières er, juridisch en economisch, voor de uitvoering van de duurzaamheidsplannen zijn. Pieter Biemans vindt dat de studenten moeten nagaan wat er al geprobeerd is. Om voor de gemeente hanteerbaar te zijn dienen hun voorstellen bovendien concreet te zijn. Vanuit de studenten wordt aangegeven dat ze de voorstellen meenemen en in beraad gaan.

Hiermee is de avond reeds ten einde. De weg naar 2045 is echter nog lang en zit ongetwijfeld vol verrassingen.

Verslag: Marcel de Laat